

Schurtz Fleisch.
1670

(X 1883942) Kat. 1, 318

h. II, 10. Q. II, 10.

Q. D. B. V.

In Margine apposita
sunt emendationes,
in Ed: deventid-
re occurrentes, ubi
q. non est apposi-
tus

WITTEKINDUM MAGNUM.

II m
2993

Publicæ luci exponent.,

PRÆSES

M. CONRADUS SAMUEL
SCHURTZFLEISCH,

CHRISTIANUS GOTTERID JOHN,
Lipsiens. Misnicus.

Autor & Resp.

ad d. 29. Octobr. hor. antemer.
Anno 1670.

In Auditorio Minori.

WITTEBERGÆ,

Literis WENDIANIS excudebat DANIEL Schmatz/
Acad. Typogr. typis Christiani Schraides

SERENISSIMO ET ILLUSTRISSIMO
PRINCIPI, DOMINO,

DN. JOHANNI
ADOLPHO,

SAXONIAE, JULIACI, CLI-
VIAE, MONTIUM DUCI,
&c. &c. &c.

PRINCIPI PIO, FELICI, PATRIS
CELSISSIMI DIVINISSIMA VIR-
TUTIS VESTIGIA LEGENTI,
EXPRIMENTI,

Hoc,

Quicquid conscriptum,
de
MAGNO WITTEKINDO
Illustrissimæ
SAXONICÆ DOMUS
Satore Magno,
VOBIS,
PRINCIPES ILLUSTRISSIMI,
Cum voto
Omnigenæ Prosperitatis
SERENISSIMÆ VESTRÆ DOMUS,
ex
Debito sacratum
vult esse

V.V:rum S.S: tum

Clens devotissimus
Subjectissimusq;

Christianus Gottfrid John.

1.

Magnam semper Vittekindi
 nomen. ^{ac} Non apud suos modo, ^{modo} sed
 etiam apud hostes. ^{gloriosum fuit} Fortitudo ingens,
 & posteritati exemplum. ^{et admirabilis exemplo iaudan-}
 fortuna quandoq; ^{dum habuit praeium defen-}
 diversa, & dispar instituto exitus. ^{se libertatis}

2. Is gentis suae Dux, animo, ^{imaginibus} aetibus in-
 clutus, ^{et} virtute militari quasi telo nixus, eoq; ^{ad tuendam Rem publicam Saxo-}
 tuendae libertati ascitus. De indole nomen, ^{rum accessit.}
 (a) de prudentia res gestae testantur. ^{De animi dotibus egregia con-}
^{sulta}

(a) Plures Vittekindi ante Vittekindum
 nostrum memorantur. Noster cognomente Magni
 à ceteris discernitur. Illos exhibet P. Albinus in
 libro amplissime progeniei Vittekindeorum, cui ti-
 tulum Stambuch praescripsit. Meminerim vero
 hic, caute legendos esse novitios Scriptores. In
 aliis credulitas notanda, in aliis major diligentia
 optanda. De Vittekindo Svvalenburgio nil affe-
 ro. Dasenburgius ille quoq; hic alienus est. De hoc
 vid. Helm. l. 2. cap. 7. Alius enim à nostro fuit. De
 quo prodidit quaedam Arnold. Lubecens. l. 2. cap. 27.
 Sed venio ad nomen. Hoc revera unum, scriptio
 diversa. In M. Cbro. Belg. Scribitur Wintbi-
 chindus. Apud auctorem vitæ Kar. M. Widochin-
 dus. in A. Fra: ad ann. 778. Widochindus: A. 785.
 Wittikind, Aliis Wittichindus. Nonnullis Wede-
 kind.

*Nec huius disquisitionis est Witte-
 kindus. Nunquam fuisse quem
 adfert Abb: Stad: A. 1167. &*

F Adoni Viennensi in Chronica:

Witrichingis et Witigningis

Adamo Bremensi H. E. 1. 1.

cap. 9. Widuchind. Autor Saxonum

Widucrad e. presit.

et ejus quidem nominis, quod

hinc ad faciendos Saxonum animos

efficacissimum fuit significum.

et iusta et proclate

kind. ant Wittokint. Multis Vidikind. Apud Ma-
rian. Scot. chr. lib. 3. art. 6. ad ann. 778. Vindibin-
dus. Haud dubie errore quodam. Origo nominis

Afilium sapientie indicat. Teutonicum vetus esse

Witte-Kind / vel Witthet-Kind. Huc perti-

nent veterum commentationes ad vocabulum VVit-

ta. De quo multa reperias apud intelligentes Teu-

tonica antiquitatis. Tantum hic moneo reperiri,

qui commutatum VVittekindi nomen putent, a

Præsule illo, ut credunt, qui fonte sacro abluit, im-

positum. In his familiam ducit Siffridus Petrus.

Sed ne unus Scriptor stat pro Siffrido. Destituunt

hominem monumenta, monumentorum fides.

3. Patria Saxo, (b) ditione Angrivarius,
(c) origine Paterna Wernekinides, (d) Princeps
inter Saxoniarum Principes e) nominis indicio pru-
dens, Omne bellator, consiliis, exemplo maxi-
mus.

(b) Multa de hoc nomine lites. Ex solido de-

cidit Reineccius. Post Reineccium alij. Multi

etiam ante eum. Vetus sane Saxonum verbum.

Saten / vel Sassen. Hoc indigenarum, hoc

Aboriginum notione signandum. Argumento

vox Holsatorum. Idem est Holzsatzen / quod

Holzgefessene. Sed vero extant, qui ducunt à

Cattis. Mirum vero, cur à Cattis. Nam quan-

tum Catti ab Hassis, tantundem Catti à Saxonibus

differunt. Qui Danorum Nordmannorumque fuisse

posterios tradunt, fortasse ludunt. Explodendi, nisi

ludant. Qui à cultello Sabs, aut telo seaxes, di-

ctos putant, lepidius ^{magis} is sunt, quàm serii. inter

hos Georg. Hornius & Johannes Troster Transylva-

nus

Ego pro tal odio
atq; adulatione
ne tradam.

rotal odio
dulatio
dam.

nus extant. Ante bos *Widichindus Corbejensis*,
Annal. lib. 1. Abb. Stad. ad A. 917. Nihil accutiores,
qui à Saxo, aut Saxeà natura, derivant, ut *Cbr.*
Isennacense, & quotquot hoc sequuntur. Nolim
enim committere, ut decus nostræ genti concilietur,
inepto nominum lusu. Gloriam ex se habet. Ab
ascitis nominibus non querit; non mutuatur. Quin
inter inania habet hanc curam, quæ prodiga melioris
curæ est.

(c) *Vetus ditio: Neq; angusta, & valida viris.*
Incole Angarii. Angrivarii alii: quibusdam An-
gri. In chronicis plerisque Angiri. Recentioribus
Engerani. Nomen planitiem campi designat. Hic
vicus Engern, ubi sedes, tumulus, insignia quon-
dam Wittekindi. Hodie nil præter rudera reli-
quum. Celebrem ab eo titulum habuisse ajunt No-
stro. Formula hæc est. Comes Angriæ & Dynasta
(Dominus) Iburgi. Formulam tradit, Cyr. Span-
genberg in Chro. Sax. † De Iburgi origine tradit
quædam Siffridus Petrus. Sedes ibi ad nostra usq;
tempora Præfulis Osnabrugensis, Arx Engerana ho-
die non colitur. Saltem vestigia supersunt. At-
qui vero hic dispendendum, an forma dictionis sit ex
usu veteris ævi? An quadret ad antiquissimum Sa-
xoniæ statum? De quo videbo alibi, & ita videbo, ut
nil Wittekindo, nil Wittekindeorum existimationi,
juribus, gloriæ detrahatur. Hic insitus Patriæ amor
fuit hætenus, erit in posterum. De castro Witte-
kindsburg ad ripam Visurgis suo vid. Chron. vete-
ra, & Spangenb. ad An. 785. † Cæterum de figura in-
signis Gentilitii, quod sumptum ab Angrivariis est,

Nec non Elias Leifnerus in Gene-
alog: Wittekind. p. 12. præter-
quam quod hic addit titulum
Lugid Principis. At non re-
perio quid Saxonibus cum Sla-
vis, Angris item Westpha-
lisq; cum Rugis com mune
fuerit. Quamquam Andreas
Angelus non dubitat in Chron.
Hollat. p. 11. confirmare de
Hollatis, eos Wittekindi
majoribus posterisq; Subdi-
tos fuisse

Nec poenitenda hæc opera
fuit evolvere, quicquid
non ita pridem in signis o-
pera annotatum in Monu-
mentis Paderbornensibus est.
vid.

vid. P. Albinus Stamb. Utrum illud Wittekindei
& Nostrates, qui ex Wittekindo per Ditgremum
descendant, Vethino-Misnici unquam usurpave-
rint, ingentis materia disceptationis est vid. Albinus
c. 1. p. 294. 295. & 463. Spenerus insign. famil. Saxon.
p. 24. 25. ^{Joh. Jac.} Chiffletius, alii complures. Unum, quod
publice interest rei, non omittendum. Amplissimus
ille Angria Ducatus concessit in potestatem Archi-
Presulis Coloniaensis. Sed quo titulo? Novum hoc
argumentum, eoque alibi investigandum. Vellem ac-
curate investigasset autor personatus Mantisse p. 115.

(d) Cyr Spangenberg. Chron. Sax. A. 786. P. Al-
binus Stamb. Spen. Syllog. gen. hist. in famil.
Wittekind. Qui atque Vernekin, multis Ver-
nike, Chytræo Vernechin scriptus in Chron. Sax.
cum latina, tum vernacule editionis. Addatur Job.
Tob. VVeller. *L. M.* p. 157.

(e) ^{stini dicebantur} Rectores Saxonum Primores. Titulus
hujus nominis ex C. Urspergense & Gobelino, scri-
ptoribus bonis, depromptus. Urspergensis, ut so-
let, sequitur Abb. Stad. A. 777. Sape Dynastæ. Nec
raro Satrapæ. Aliquando etiam potentes Regionis <sup>dici solitus, pro
certo habeo.</sup>
[appellati.] Quod ostendere est ex Bedæ, Niemio,
Frodoardo, Rolevincio, Chron. Osnabrug. & Min-
densi, quibus multum tribuo in hac causa. Cete-
rum divisi Saxones. Pars adepti Ostphalorum ^{sive Orientalium} no-
men; Pars Westphali ^{sive Occidentales} appellati. Alii Angrivarii
memorantur. Tres principes Gentis audiunt apud
Monachum Corbejensem. Horum alii aliam Gentis
partem moderati. Horum diversa sedes, diversa
quoque Respublica fuit. Suum quoque jus imperandi
pro

pro

*Ernstus Comes Mansfeldius quide Vernicle atq. eruditione in legibus
in Janeyrio Henrico Furuzi dicto p. 21. ab seculo X. repetit et in
nomen Genui. Statem primum quise trudit qui Angul Westphalio
Duratum conlucet cum domioe respuha. Velle credere hie adstruere
quin machoerim istam conlucationem de orthoquie non otoria durata mel-
lari tebere oportere. Hestitahy hie nius' exelctioe autor, quon non sucho
not aliam recital quoniam, cuius summa est, quod Fridorinus. I. in
sue atq. dignitatem illis pro diuidia duraha parte nauquonijet
stuli plun quidem de Hegusberg, Cronia Glouwenia vofant Philip-
pini de Castro Genuisbens crumulum. Et vid: Mofak: Nuf. Cron: p.
192. et 195: Fualor' A. 1180. Graf. Rant' Meckop. l. W. p. 97.*

*Ditmarus Herseburgensis, qui re-
gis elogio ornat, cortigen-
dus ex annalibus Francicis
et Wittekindi Cibeja Monacho
est.*

pro se habuit. Nulla ab alia pependit. Sua singulis
suprema potestas, suprema statuendi facultas. Quan-
quam alia rogare aliam subinde & asserere in fœ-
dus poterat, imperare tamen nunquam poterat.
Imperii administratio non dissimilis apparuit. Hæc
proceribus commissa. Eodem apud omnes instituto,
eadem ferme juris formâ. Idem Procerum nume-
rus apud Angrivarios, qui apud Ostibalos & West-
phalos. Apud singulos eorum tres Principes vique-
runt. Nec pauciores admissi, nec plures. Res
certa de illis. De his eousq̃, donec ordinariis Rei-
publ. regenda momentis standum esset. Bello laces-
siti præter hos extraordinarium belli Prætorem de-
signarunt. Hic forte electus, nec nisi tempore in-
gruentis publicæ calamitatis. A populo, dubium, an
Proceribus equalibus. Hoc Meibomio in Vindiciis
Billinganis: Illud mihi videtur. Extra ordinem
illud munus erat, & cessante belli causa quoq̃, cessa-
turum. Vulgo Tetrarchas (quod Ciceronis, Salustii
& Velleji ex Græcia mutuo sumptum vocabulum est)
nominant. Hos quantum capio, vel seorsim nu-
merant, vel summam. Illo modo IVros, hoc XIIros
signant. Sed id non perinde certum atq̃ dictum.
Dictum verò à multis. Scriptum à Cyriaco Span-
geb. Chr. Sax. A. 772. G. Fabricio, auctore Mantissa
ad Inst. Pacis, Georg. Christ. Scirnio, aliis. In banc rem
allegant Chron. Anbaldinum, quod hæc eno non vidi.
Plura tamen vidi, edita partim, partim non edita, in
quibus nil tale reperi. De cætero extraordinarii
illius Ducis administratio paulo absolutior erat, quàm
eorum, qui ordinarium gerebant magistratum. Præ-
finita

finita tamen respectu temporis, ut auctor gravissimus est VVidekindus. Hos primores comparavit Fabricius cum Epboris Spartanorum. Quin & cum Tribunis Romanorum. Id vero non ausim in solidum probare. Causas dicere malo, quam scribere. Qui eos cum Electoribus Imperii conferunt, digni sunt cum quibus exostuletur. Sed hac nemini non sunt obvia.

4. Publice quoque egregius, nec minor privatus, eundem domi, quem militiae animum habuit. In praelio cautus, in castris promptus, sub pellibus nunquam timidus, nunquam otiosus. Patiens idem iuxtaque impiger, & quanto minus inter lautitias enutritus, tanto magis tolerans adversorum. Dignum Heroe Saxonico exemplum. Dignum, quod admirentur posterius, dignum, quod Saxones imitentur. Quid vero opus svadere? Me non svadente imitati sunt, me non svadente imitabuntur.

5. Caeterum Wittekindus Dux & autor Saxonicae libertatis, vinci aliquando potuit, domari nunquam. Quippe vehemens & proposito insuper firmus, & tenacissimus aviti moris, fortunam, fortunae ictus omnes elusit. Nulla re magis irritatus, quam ob violata sacra suae gentis. (f)

(f) Eginhardus cap. 7. de vit. Carol. M. Vb. Emmius Hist. rer. Fris. Cyriacus Spangenb. A. 772 Chron. Thuring. & Merseburgense, à Merseburgo VVestphaliae appellatum. Inter exempla
fanum

*Fanum Irmensula, quo diruto, concitatus magis in
hostem est. De eo vid. Regino Cbr. lib. 2. ad A. 772.
Fanum id Eresburgi (aliter Merseburgi) positum,
Reginoni Hermensaul appellatum. Addatur
Lamb. Schafnaburg. ad ann. eund. Abb. Stadens. ib.
Aut. vid. Kar. M. p. 237.*

6. Pater ei Wernekinus, (g) Princeps
minime factiosus, & retinens pacis. Frater
Bruno, similimus Patri, & Augustissimorum
Stirps Ottonum. (h) Wernekini ex fratre Adel-
hardo filius Albigo (i) Wittekindo rebus secun-
dis adversisq; socius, & heros ut vultu, ita fide
semper idem. Neq; tacuerim de Hermanno
fratre Albigonis. Uterq; mentem propinqui
fortunam fulcire ausi. Nusquam ignavi, & ni-
tentes pro salute Nostri. Quidvis etiam pas-
suri potius, quam intercidere dignitatem suæ
gentis. His factum rebus est, ut manu, armis,
consilio experirentur pro necessario, pro suis,
pro se ipsis. Omnium maxime eluxit industria
Albigonis. Hic Wittekindum defendit, Wit-
tekindus illum. Uterq; utriq; fidus. Velle
idem. Nolle idem. Causa eadem. Nec ope-
ra dissimilis.

(g) De familia videas licet, ubi familia ori-
ginem teximus. Est tamen aliquid hic observatum
dignum. Quod eo pertinet, ut ciamus, certissi-
ma ejus capita sumi ab ævo Carolino. Ante hoc
fuisse stirpem Wittekindi. Floruisse etiam. Sed
defuisse, qui recensere diligentem, qui seriem tra-
derent accurate. Adeo dolendum, quædam præ-

B

furnis

sumi, alia colligi, pauca sciri ante Karolingicam
etatem. Sed fatum illud antiquorum seculorum
fuit, ut aut exteri scriberent de Saxonibus, aut ho-
stes. Ibi invidia, hic inscitia laudes gentis obscura-
ta. Illustranda demum, si Saxones Saxonum res
gestas tradidissent. Sed alio loco recitandum de hoc
argumento est. Hic delibasse aliquid sufficit. (h)
Autor sententia Agricola. Hunc Fabricius, Fabri-
cium ex novitiis multi sequuntur. Prater illos in
eandem adducti sunt opinionem Cyr. Spangemb.
Georg. Spalatinus, Dav. Chytraeus, Mart. Crusius,
Christoph. Entzelius, Leonb. Crantzheimius &
complures. Ab his dissentiunt, Monachus Pir-
nensis, Irenicus, Brotufus, Crantzius, autor Chron.
Veteris Brunsvicensis, Chron. Provinciale Misnia,
Guttenberg, Beutherus, qui Ottones Augustos à
Brunone, non fratre, sed nepote Wittekindi M.
deducunt. Interim videatur Genealogia Alberto
Stad. inserta ad p. 115. quæ ex probatissimis contextu
auctori bus est. Cæterum Wittekindi M. Pronepos
est Luitdolfus, qui vulgo Ludolfus, Pater Ducis
Otonis Wittekindi Abnepotis, Otto iterum Henri-
ci Aucupis, Henricus Auceps Otonis M. Imp. Testa-
tur hoc Sigebertus, prater eum multi. Luitdolfum
autem per VValbertum Patrem & VVichbertum
avum rectè sere proficisci à VVittekindo, vel ex solo
Abb. Stad. A. 917 constabit. Alios allegare super-
vacaneum. Unum addere non piget, primum stir-
pis non VVittikindeæ Ducem in Saxonia fuisse Her-
mannum Billingum. Ub. Emmio Hermannus Bil-
lichius audit. A. 1110. Rectius Billingus, sive Bullingus,
Ducatu

Ducatu ab Ottone M. donatus. Ultimus Billin-
gorum nomine Magnus, sine prole mascula defun-
ctus. Abb. Stad. A. 1106. Notat hic Spenerus, Ot-
tonem M. de sua familia minus meritum bene. In-
signib. Saxon. sect. 1. §. 7. Excusat id vero Meibo-
mius in historia Bardevici. De quo alio loco judi-
candum. Non satisfacit hic P. Lambecius, quum
Saxonia primum Ducem vindicat Billingum. Cum
jam multo ante Saxonia habuerit Duces. Non at-
tingo, quomodo ibi impingat in novos scopulos &
turbet rivos publici Juris. L. 2. Rer. Hamburg.
p. 4. Sed mitto Billingos. Revertor ad Wittikin-
deos. Atq; hic mirari subit novitios, qui tradunt,
Henricum Aucupem Regem, atq; Ottones Impera-
tores minus vere à Wittikindo arcessi. In his na-
merandis auctor Not. Rer. Imp. Rom. Germ. p. 1 d. 20. p.
369. Ulicum illi presidium in silentio Wittikindi. Sed
minime duraturum, cum in rebus ad historiam per-
tinentibus non facile, quod à silentio colligit, admit-
tatur. Hoc minus, quod pro nobis stant annales,
Chronici libri multi. Aliud scripsisset, si vel solus
Fabricium Albinumq; legisset. Ut nihil de antiquis
commemorem. Adde hic de Crantzio, non satis
sibi constare, cum memorat, Henricum Aucupem
primo omnium titulo Ducis Saxoniae praefuisse. Et
tamen jam diu ante Henricum Saxoniae praefuerunt
Duces, hoc titulo, hoc jure, bis insignibus. Nempe
describere alios, oblivisci sui, perperam allegare
quedam, Crantzio non rarum. Unum cuperem
Widichindum Corbej. legisset. Aliter, opinor,
scripsisset.

(i) Albigo, aliis Albigio, nonnullis Albio, multis Albion, Germanis Chorographis Alwig, vel Adelwig. Quibusdam Abbion vel Addion signatus. Cyr. Spangenberg. An. 785. Ejus insigne extat apud P. Albinum Stamb. p. 450. Ubbo Emmius, cetera probatus scriptor, & ut observo, optima Chronica secutus, Vittekindi fratrem vocat. Minus vere, nec in hac parte excusandus, nisi figurâ quadam locutus.

(k) De exitu hujus memorant varii. Cæsus in octava Karoli M. adversus Saxones expeditione. Bouckholt locus stragis. In vetustissimis annalibus Botolz lego. Legunt tamen alii Bobhot. vid. Autvit. Kar. M. p. 244. Spangenberg Boucholtz reddit. Nec inscite. Genius hic Tiotismi cultioris est. Videatur is ad A. 779.

7. Generis, quod in nostro se extulit, duo munimenta, Wittekindus II. & Wichbertus: (p) Una horum mater, Suatana, progenies Ezechi. Hac altera Wittekindi Magni uxor. Altera, cui Evæ nomen, jam ante accepta à Cimbris. Summa vero Patri cura, ut filii redderent Patrem. Præcipuum sollicitudinis argumentum, disciplina. Hac visa adolescentioris remedium ætatis. Bello iter ad gloriam ostensum. Materia virtutis sive in pulvere, sive ad palum. Hinc fingendis animis robur: Hinc firmandis corporibus grande adjumentum. Patri curæ, filiis obsequii pretium insigne. Imitamini Principes. Eni timentini, exemplū exprimat is exemplo. Si omnia ruant, hoc solo vitabitis

vitabitis ruinam. Stabitis invicti. Stabunt
Principatus. Florebis Vos. Florebunt Vestri,
Florebunt posteri Vestrorum.

(1) *Ambo honesta progenies Patris. Fæ-*
dat Niemius hanc laudem. In ruborem dare Nie-
mium quilibet potest. Genuit honeste filios VVitte-
kindus. Genitos bello, patientia, optimis in magna
fortuna artibus assuefecit. Spurium nullum ha-
buit. Habuisse vero asserit Niemius. Sed nuga-
tur, mentitur Niemius. Vel solus VVidecbindus
Corbejensis sufficiat homini coarguendo. Uxores
habuit duas. Prior Eva, Danica stirpis. Huic
Patrem vindicant Gormonem I. Si tamen vindi-
cant recte. Alii destinant alium. Plurimis ge-
nitor Gottricus, Gormonis, si probe tradunt, filius.
Hic multis Gottfridus appellatur. Nonnullis Sei-
fridi, & si paulum inflectas, Sifridi nomine effertur.
Autorem habemus Svaningium, qui ut Scriptores
sua gentis, ita Albicius Svaningium secutus. De
nominis varietate excipi assensu sententia potest.
Ceteroquin suspectum quod de Gormone I. traditum.
Chron. Dan. An. 757. ex Sax. Grammatico, &
Huitfeldio. Suspecta mihi Saxonis, & qui Saxo-
nem hic colunt, fides. Rectissime Emmius, Frisio-
rum doctissimus pronunciauit dudum, Saxonis an-
nales, praesertim de Seculis illis priscis, Poësin magis
quam historiam sapere. A.C. 809. id optarem quoque
expendisset Petrus Lindeberg in comment. rer. me-
morab. ex biblioth. Ranzov. cum de monumento
Frotonis disserit. Quid de monumento Gormonis
III. quod idem eodem libro exhibuit, sentiendum sit,

promptum est judicare eruditus. Parum ergo praefert
certitudinis, quod promitur de Regibus Danicis an-
te Gottricum. Ut vero sit mihi simile, Evam Got-
trici Filiam fuisse. Evam scribimus in contextu
operis. Alii Gevam scribunt, ut Spangenberg, Al-
bizius, novitii complures. Sed scribant, nos esti-
memus antiquissimum utriusque gentis decus, ami-
citiā à multis Seculis cultam, necessitudinem ma-
trimoniis ab ultimis, quantum recordamur, tem-
poribus innixam. Nempe jam olim Danis Saxo-
nes, Saxonibus Dani connubio juncti. Repetitur
novissime sancti fœderis exemplū in Ser:mō Johanne
Georgio III. est Posterior conjux Svatana (a-
liis Svaterna) Ducis, ut tunc erat, Bobemici filia. Hu-
jus & auspiciatum, & fœcundum matrimonium
fuit. Quod ex Eva genitum prematuro ereptum
exitu est. Ex Svatana major natus Wittekindus,
Patris sui cognominis filius. Vulgo Wittekindus II.
ut locus discrimini esset, appellatus. Alter Wigber-
tus, alius Wigbrechtus, alius Wipprechtus. Idem
ejusdem nomen. Forma literarum nominis saltem
diversa. Utrique uterque legitimus Parens. Origo
eminens, vita ceteris exemplum, fortitudo supra
fidem, matrimonium sanctum fuit. Honestus Pa-
ter, honesta mater, non nisi honestam procreare
Sobolem possunt. Qui negat, ut criminetur, im-
probus, qui nescit, & eructare tamen Niemianas
ineptias audet, omnium ineptissimus debet censerī.

8. Libera quondam gens, liberi mo-
res gentis. Populus belli alumnus, propago
populi Martia, Respublica popularis. (m) Pro-
cerum

cerum magis consilium valuit, quam imperium. Munus, quod gesserunt, legibus circumscriptum, potestas à populo, autoritas à bello fuit. Nullum jus heredibus innixum. Prætura belli collata ad tempus. Res Imperii in concilio populi decisæ. Regiminis firmamentum populi nutus, Procerum cum populo consensus. Hoc veteris Saxoniae ingenium erat. Caruit regibus antiquissimo illo ævo. Seqviori demum tempore auditum nomen regum, usurpata regia potestas. (n) Acciti à Saxonibus reges. (o) Nec reges modo. Sed etiam Imperatores.

(m) *Pugnant cum historia, quæ ad hoc argumentum recensuit Siffridus Petrus, præter hunc Novitii quidam. Ille diplomata allegat manifestæ falsitatis. Saxonia (vetustissima illi) Dominos imponit præter verum. Hereditarium in Saxones jus defendit contra annalium fidem. Vittekindum beneficiarium facit nullo veritatis argumento. Eundem funibus vinctum ad Carolum venisse, non memorat, sed fingit. Excusit jam olim sententia vanitatem Emmius in Apolog. refut. Et verit. assert. Sed in proclivi est refellere sententiam Siffridi. Nobis assentiuntur omnes probi Scriptores. Diplomati Siffridæo diplomata opponimus, sed quæ sint sine navo. Nova illa Et plena commentis vitio ruunt suo. Nostra invicta sunt, Et secura adversus ruinam.*

(n) *Quæ Tacitus in parte libertatis, liberorumq; comitiorum, de Germanis, ea nos de Saxonibus affirmamus. De illis jam dudum Conringius,*
post

post hunc novitū, novissime Mulezius cap. 6. in diss.
de libertate, ut inscripsit, omnimoda exposuit. No-
bis reddere scripto, quæ scripta ab iis sunt, præter
instituti leges visum. Ut Saxonum eadem, quæ
cæterorum Germanorum, ita nec diversa Frisio-
rum, in doles fuit. Utrobiq; liberos genti spiritus
observo. De Frisiorum ingenio monumenta suppe-
tunt multa. Res imperii omnes voluntate populi
gesta. Argumenta in comitiis, quæ dicebantur,
Upstalbomicis, plenissima lucis, plenissima liberta-
tis. Signavit ea Ulbo in Fris. descript. In Comitiis la-
te leges. Idem legibus, quod Comitiis inditum nomen.
De his ex Ulbone monuit Conringius c. 28. de Orig.
jur. Germ. De Saxonibus addere non vacat. Tan-
tummodo meminere, cur Tacitus nil prodiderit de
Saxonibus sub nomine Saxonum. Cum non multo
post de ijs recitaverit Ptolomeus. Sacarum enim
illud Saxonumq; nomen baud dubie saxonū est. Au-
ctæ demū Sec. IV. nominis fama, auctæ gentis gloria
in immensum est. interea sufficiat, Saxonas Tacito
sub titulo Cheruscorū atq; Angrivariorum innotuisse.
Videatur A. I. II. XI. XIII. & lib. de Mor. Germ.

(o) Palam est Henricum Aucupem Saxo-
nem, & prognatum V Vittekindeis Regem fuisse.
De Rege hoc Albertus Abbas stadensis pronunciat
hunc in modum. Natus est Ottoni filius nomine
Henricus, qui primus libera potestate regnavit in
Saxonia Ann. 917. Nec eo secius manifestum, Hein-
rici posteros in fastigium Imperatorum subvectos.

9. Respublica, reipublicæ facies, regen-
di rationes ostensa. Habet posteritas, quod æsti-
met,

met, habet quod miretur. Rector ibi populus, defensor populi Wittekindus, Dux fato monstratus, & à cladibus ad majorem impetum surrecturus. Idem huic, quod populo odium servitutis. Idem amor libertatis. Una meta, aut vincere, aut mori. (p) Heros, si non hostium semper, tamen fortunæ domitor suæ. Nunquam à se diversus. Idem victor, qui victus. Excipere pericula & ferre paratus. Inter adversa constans, & firmus contra ambiguos eventus. Animus in dubiis major, impetus vehementior post stragem notatus. Alii expectare pericula, ipse provocare maluit, nullo territus casu, nullo metu depressus. Audere, experiri pro suis, inferre hostibus gradum, irruere in obvios, perrumpere ordines militares, eximium fortitudinis monumentum. Exitum permittere fati, constantiæ juxta & patientiæ argumentum fuit. Hujus complecti res gestas arduum multis, vix possibile aliis est visum. Mihi excusatio à conatu, votum pro viribus erit.

(p) *Verba Legatorum Saxonorum apud Witticbindum. Aliam, inquiunt, causam nullam Saxonibus esse scias, nisi vincere velle, aut certe vivere nolle. Huic majorum virtuti, si quisquam, instat Wittekindus, Dux sue gentis.*

10. Wittekindi initium felix, dignitas magna, nec pejor progressus, exitus demum, si divina spectes, felicissimus fuit. Carissima Duci libertas suorum. Servitus subinde metuebatur. A tributis tadium, à vexationibus

C odium

odium nascebatur. Exempla majorum animo
inhærebant. (q) Præsentia oculis obversaban-
tur. Spirabant bellicum Franci. Prætexebatur
religio. (r) Forte dominatio tegebatur. Factum
his rebus est, ut qui olim colebant amici, (s)
jam hostes in se grassarentur. Nempe fatale
Saxonibus Carolingorum nomen. Nihilom-
nitius omen in Merovingis. Auxilium offensa,
beneficium odio quandoq; repensatum.

(q) Sufficiat nominasse Theodoricum Regem.
Hunc defenderant adversus Thuringos: Sed mox
exiit Francus fidem. jamq; conspirat cum Thurin-
gis. Mox deliberat de Saxonibus opprimendis. Op-
pressisset, nisi Saxones rescissent dolum. vid. Monach.
Corbej. Ann. 1. & ex eo Albin. Stamb. p. 385.
Etiam liceat referre de Dagoberto. Quod in fide
Theodorici, in hujus mansuetudine desideramus.
Prodit de ejus in Saxones crudelitate Wern. Role-
winck in Fascic. temp. Sext. et. De Carolo Martello,
qui sub titulo Præfecti regiam complexus potesta-
tem est, memorant, A. Fr. A. 737. Hic vectigalem
fecit gentem. Martellum sequitur Pipinus, & no-
vum tributum imponit. A. F. 758. Acerbum hoc
genti, & plane intolerandum. Propterea indigna-
ri, mox ulcisci, & excurrere in Francici regni fines,
& prædas agere cœpit. Scriptor vitæ K. M. anony-
mus tacet hanc causam, dixisse contentus, Karolum
in comitiis Wormatiensibus decrevisse Saxonibus
bellum. Idem asserit Scriptor, qui condidit Franci-
cos annales. A. 772. Ceteri annalium Scriptores
eadem pene verba retinent. Retinet Monachus
Pru-

Prumiensis in Chr. A. 772. Abbas Stadensis vocibus
saltem paulum mutatis reddit auctorem annalium
Francicorum. De reliquis non attinet monere.
Tantummodo Eginhardus, sanctior Karoli M. scriba
(non gener) hanc sibi vindicat laudem. Is belli
initium signat, causam exponit, de vit. Karol. M.
cap. 7.

(r) Gratum DEO pignus, pietas: Sancta
nomina, religio, dignitas sacrorum. Valent in toga,
valent in sago, momentumq; habent apud defen-
suros. Invadendi titulum non præbent. Prohibet
ratio, prohibent literæ diviniore bunc abusum.
Propagandi Imperii artes à prudentia, jus, juris
titulus à justitia depromuntur. Est bellifas, pugna-
re adversus hostes. At quoniam hostes? qui in-
juriam inferunt. Hanc ulcisci gloriosum, propul-
sare, honestum. Religionis certe obtentu capessere
bellum, exuere fortunis gentes, injustum. Jam
habes, quod iudices de bello Karolino. Præcipuam
hujus causam à Religione arcescit Eginhardus. Re-
ligio mihi esset dicere, nisi dixisset Eginhardus.
Bellum, inquit, susceptum est, quia Saxones, sicut
omnes fere Germaniam incolentes nationes, &
natura feroces & cultui Dæmonum dediti, nostra-
que religioni contrarii, neque Divina neque humana
jura vel polluere, vel transgredi inhonestum arbi-
trabantur. Hactenus Eginhardus. Ferociam, mi-
ror, quod imputet. Iisdem sane coloribus alii de-
pingunt Francos. Rolevincius postulat crudelita-
tis. A multis æmulatio objicitur. Sed fuerint fero-
ces. Fuerunt autem, cum depellerent servitutem,

*cum assererent libertatem. Nil prodest cause Franco-
rum. Belli certe justitia non sufficit. Percurrat,
qui velit, capita Fecialis juris. Manifestum erit,
quod diximus. De cultu Daemonum fateor gran-
dem errorem, & recitatu foedum. Colligo hinc
peccasse in DEUM, quatenus natura cognitum,
violasse partem juris insiti, recessisse à præscripto
religionis naturalis. Atqui vero hic pro Eginhar-
do argumentum, novus bello Carolino titulus? Imo
titulus. Satis speciosus pro Justitia armorum.
Si modo satis solidus & suffecturus tantæ moli.
Esto vero genti gentis causa permissum, vindicare
publicum DEI contemptum, quatenus religioni
naturali adversum. Negabunt Saxones, se con-
tempnisse. Ut qui pro sacris suis tentare omnia,
mortem oppetere ipsam non recusarint. Stat pro
Saxonibus Adamus Bremensis, ante hunc Wit-
tichindus Monachus. Qui per exprimit significan-
ter affectum eorum erga sacra, dum veneratione
veneratos scribit. Superstitiosa quidem devotio, sed
non conjuncta cum contemptu DEI, multo minus
cum injuria Francorum. Sed aliud contemptus do-
cumentum à rerum creatarum cultu. Imo non
contemptus, sed cognitionis, sed cultus DEI natu-
ralis, licet plurimis erroribus intermixti. Argu-
mento sunt tot numina, tot numinum nomina, tot
templa apud antiquissimam hanc gentem. Unum
dolendum, quod recta non ierint via ad cultum,
quod veri Numinis investigationem suspenderit,
quod rectæ rationis inquisitioni obicem posuerint,
quod fingere denique multa maluerint, quam inda-
gare.*

gare. Negigentiam sciscitandi incuso. At multum
distat negligentia à contemptu. Ingemiscendi hic
necessitas mihi, non Francis inferendi belli. Sicut
veroid de religione naturali haëtenus, ita de Chri-
stiana omnium constat evidentissime. Toto errant
cælo, qui ad ledendas gentes, ad cienda bella, ad
exuendos fortunis suis populos traditam putant.
Rectissime in hanc rem jam olim pronunciauit Ca-
jetanus. Verba Grotius habet. Quod temerasse
divina humanaq; jura recensuit, ad pacta forte an-
spectat. Sed quæ pactorum speranda fides est, cum
mutua emulatione rumpuntur. Cum exempla ad-
sunt ab altera parte ruptorum? Cum augentur
emulationes, injuria cumulantur. Multa in re-
cessu habent, quæ hic prodidit Witichindus. Saxo-
nes, inquit, variam fidem Francorum experti.
Quod de finibus conturbatis recitat, habet pondus.
Nisi tamen hæc Saxonum facta præsumpto cuidam
juri innitantur. Lis de confinibus erat. Jus Franci
allegabant. Saxones non secus. Hoc nomine fiebant
cædes, rapinæ. Non à Saxonibus solis, sed, ut autor
Eginhardus, vicissim. Quis legem ferret? Uter-
que populus liber erat. Arbitro utrinq; delecto
opus fuit, cum neuter invito alteri limitem ponere
posset. Quæ enim paris potestas in parem? Sed
fortasse hic latuit arcanum Francorum. Romulus
sane nullos regno suo fines ponere voluit. Ut nun-
quam deesset materia bellandi. Callide satis, si satis
juste. Hoc certe est affectare causam belli, non ha-
bere. Multi haud secus suspicantur de Francis.
Demum hic notari velim, differre quæstiones de

bello Saxonibus inferendo, & de illato. Ibi Franco-
rum jus, hic fides præbet materiam reprehensionis.
Huc digitum intendunt Regino. 778. An. Fr. A.
cod. & 782. 793. Ubi rebellandi consuetudo Saxo-
nibus, tyrannis Wittekindo exprobratur. Eodem-
que pertinet, quod Abbas Stadensis imputat crude-
litatem in Christianos, ut quibus vim, arma, gla-
dium intentasset, A. 788.

(S) Tempore Valentiniani Imperatoris co-
pias, vires, consilia iunxerunt adversus Romanos.
Richimeri ævo Francis auxilia summiserunt. Illi
his adversus Thuringos, hi illis adversus Gothos.
Unus fidem faciat Witichindus. Saxones, inquit,
summa pace quieverunt, societate Francorum atque
amicitia usi. Sed ut omnia, ita amicitia quoque mor-
tales. Facessit sepe amor in odium, cum nulla ex
amore utilitas, contra ex odio quæstus speratur.
Prima odii, post odium disfidii causa emulatio. In-
videbant Franci Saxonibus laudem bellicæ virtutis.
Hinc metuebant potentiam, rati non profuturum
in rem suam, tam potentibus amicis uti. Hinc Regi
Theoderico à suis in os dictum, à Saxonibus olim
ruinam Imperii Francorum imminere, ut qui in-
domiti essent, juxtaque invicti. Hinc redacti in
gratiam Thuringi, Saxones pro hostibus habiti.
Hoc Thiadericiana fidei gratitudinisque specimen fuit.
Wittich. Ann. I. Laudat P. Æmilus suos Francos.
Ego meos Saxonas. Hi apud Marcellinum Romanis
formidabiles, apud Diaconum terribiles, Franco-
rum ipsorummet sententia præstantes corpore &
animo viri audiunt. Sententia summam habet
Witich. n.

Witichindus. Nil defuit genti in parte fortitudinis.
Sola defuit pietas Christiana. Atqui hac suadenda,
non armis incutienda erat. Invitare, obtestari,
monere per Antistites, pulchrum & pium: Vim,
minas, ferrum adhibere, illicitum erat & iniquum.
Unum vel in transcurso hoc venit in mentem mirari,
cur Eginhardus præter id, quod Saxones turbato-
rum finium accusat, non aliud cause Francorum præ-
sidium quærat. Quæere autem forte potuisset in
capite denegati tributi. Quod superiori tempore
impositum, nunc detrectasse Saxonas, non suspi-
beris ex vano. Adeo obtendebant causam libertatis,
quam vel vitæ redimere jactura, pro glorioso habi-
tum. Primo perniciofa genti obstinatio. Mox salu-
taris, ad ultimum orbi Christiano profutura in
exemplum. Quam enim difficiles recipiendis Christi
Sacris, tam retinendis postea constantes fuerunt.
Veneror cæleste arcanum, dum principium con-
templor & æstimo eventum.

II. Res à suis repetenda principiis est.
Annus agebatur supra septingentesimum pri-
mus & septuagesimus, initium amplificandi
Francorum regni. Decefferat vita Karoloman-
nus, Karoli, quem titulus magni illustravit, fra-
ter. Sic factum, quasi fati ducentibus, ut regni
moles rediret ad unum, Karolo suppeteret ma-
teria crescendi. (r) Principio res domi ordi-
natæ: tunc de exteris cogitatum. Regnandi
auspiciam à pietate sumptum. Inde propagan-
dæ ardor Religionis inflammavit Regem. (u)
Habita consultationes sequenti anno, Worma-
tia

via Comitibus delecta. Deliberandi argumentum,
Saxonici mores. Ordines, Purpurati omnes, po-
pulus universus, belli, quod Saxonibus destina-
batur, consilium probat. Causa persuadendi
non una. Erant, qui referrent, Saxones Socio-
rum jure abusus. Multis nimia gentis potentia
odium expresit. Alii causabantur, Christiani
interesse exempli, ut fana extractaq; ad fœdos
cultus aræ diruantur. (x) Dirui autem non posse
sine bello. Vertere in hoc DEI, Regisq; hono-
rem. Consilio respondit decretum. Sumpta ar-
ma & in Saxones conversa.

(t) *Abbas Stadenfis scribit. Karolus ad capien-
dum ex integro Regnum intendens animum, in vil-
lam Corbanacum venit. A. 771. Hactenus regnum
inter fratres: Carolus Noviomis, Carolomannus
Svesione regium insigne sumsit. Aut. vit. Kar. M.
A. 768. Nunc sublato fratre, solus rerum potitur.*

(v) *Poeta Vetus A. 775. Hinc statuit, requies
illis ut nulla daretur: Donec gentili ritu cultuq; re-
lictis Christicolæ fierent, aut delerentur in ævum.
Nec potuit inficiari hoc Abb. Stad. A. 775. Si utriq;
fides, immitte Caroli consilium fuit, & certe præ-
ludium Hispanici moris. Cujus in India docu-
mentum integra gentium excidia præbent. Tam
facile præposterus ille ardor in scvitiam desinit, cum
debuisset in comitatem. Nempe homo Carolus fuit.
Asperum dictu, & nibilo mitius auditu, vel uno
prælio immensam hominum multitudinem consu-
mere. Consumsit autem Karolus prope Thietmelle &
fluvium Basam, alii Hasam scribunt. Vid. An. Fr.
A. 783.*

A. 783. *Aut. Vit. Karoli M. Spangenberg A. 783.* Vix
conventum de pace erat, cum bellum restauraretur,
cum clades audirentur, Saxonibus prius morituris,
quam laturis jugum. Præteribo severitatem sevitiæ
proximam, quam describit Abb. Stad. A. 782. Nec
attingam iudicium illud Vehmicum, gravissimis as-
sertum viris, P. Emilio, Wern. Rolevincio, Abb.
Spanheimensi, Ænee Sylvio, Joh. Aventino, Al-
berto Crantzio, Erdwino Erdmano, Felici Fabri,
Scriptori annal. Suev. Davidi Cbytrao, Bernbardo
Furmerio, Ubboni Emnio, Henrico Meibomio, Joh.
Just. Winckelmanno, aliis multis. Quod si fuit,
cruentum fuit & vitii manifestum, & iniustitiæ
aspersum labe. Nec nulla Wipponi causa, ut postu-
laret crudelitatis. Sed dubitant de ejus veritate non
pauci. Primus, quod sciam, inter recentiores dubi-
tauit Hermannus Conringius. Post eum novitii alii.

(X) Nempe Carolo dno curarum capita, con-
stituere Imperium & propagare fidem, fidei autem
præscriptione indicere bellum. Sive quod putaret
fœdos cultus Christiano Regi non tolerandos, sive
quod sibi regnoq; inde promitteret majorem sanctita-
tem, sive quod augendæ potentie existimaret mo-
mentum, Saxones hæctenus formidabiles, aut sub-
jicere Francis, aut, si subijci non possint, conjungere
cum suis, ut olim Romulus Sabinos conjunxerat cum
Romanis. Autor consilii creditus Alcuinus, qui pœ-
ne is apud Karolum, qui Aristoteles apud Alexan-
drum fuit.

12. Jam obfirmaverat animum Karolus
belli aleam tentaturus. Nec mora. Recta Saxo-
niam petit. Copiæ è vestigio sequuntur. Primus

in Castrum Eresburgum (y) impetus factus. Fortuna pro Francis stetit. Saxonibus destructa Irmenfala, triste spectaculum fuit. Quid facerent Saxones? Pacis consilio belli calamitatem prævertunt. Annuit Francus, quasi cruentorum certaminum jam prælagus. Locus sarcindæ tranquillitati ad Visurgim conditus. (z) Veniunt Saxones, & datis obsidibus paciscuntur pacem. Sed fucus erat. Mox atrocius resurrexit bellum. Cui gerendo datus Princeps Wittekindus, Heros sicut præpotentis auctoritatis inter suos, ita animi supra fidem.

(y) *Wittekindi ductus diu Carolo obex, Francis omnibus in oculis sudas. Ille suis ingeminare injurias, æstimare acceptas clades, & exaggerare causam ultionis, verbo demum præire & exemplo. Hinc propensa in eum populi voluntas, sequi, laudare institutum & ducendi exercitus eligere Imperatorem cœdit. Spangenberg. Chron. Sax. A. 772. 777. 778. Propterea Scriptores Franci una omnes voce affirmant, Saxones suavis Wittekindi ad arma reversos. Hinc novus ille Saxoniae sua Arminius, turbator audit & tyrannus, cum revera liberator esset. Autor Ann. Fr. non erubescit nostro dicam scribere: scribit autem ad hunc modum. Saxones, Widichindo Tyranno anitente, Francorum terminos usq; ad Rhenum ferro & igne devastant. Nempe olim Rhenus Christiane religionis in Germania limes erat. Jam penetrat ad Visurgim usq; & Albim.*

(z) *Eresburg tractu temporis Meresburg (hodie Stattberg) sive pudoris, seu religionis causa appellatum. De eo multa annotat Meibomius, & ex eo Winkel.*

*Winkelmannus. Castrum in edita rupe excitatum,
& situ atq; arte, ut illa tempora ferebant, firmum,
olim à Francis, nuper à Svecis bello tricennali occu-
patum. Vestigia, quibus ad Irmensula sacrum aditus
patuit, frequenti litantium ingressu prorsus attrita
invenient, qui eo venient, qui videbunt.*

*(2) Ann. Franc. A. 772. Qui Tacito & vete-
ribus Visurgis, Teutonicis scriptoribus Wisara, ut
Abb. Aud. A. eod. plerisq; Wisora, Aut. Vit. Kar. M.
aliis Wisuracha, Ann. Fr. A. 882. Multis VVesera
pariter ac VVisara scribitur, ut Reginoni aliisque.
Hinc notum apud terra mensores nomen cis - &
trans - VVeseragnarum civitatum.*

13. Prout natura, sic studium erat Ducis.
Ingenium militare, corpus (aa) validum & la-
bori asvetum. Ausus subinde egregii, usus re-
rum bellicarum excellens. In acie instruenda
prudens, in hoste aggrediendo cautus, in susti-
nendo constans apparuit. Si quid fecisset, cu-
ra, si expeditionem suscepisset, fortitudo per-
specta est. Nonnunquam astu, interdum vi, sem-
per manu valida utebatur. Ignavia in castris
probrosa, in acie capitalis. Nec Principes ipsi
extra hanc sortem. Bertholdi (bb) seu culpa
seu vitium morte vindicatum. Nil desideratum
in Wittekindo. Dignitas prudentia, hæc magna-
nimitate stabilita. Imagines exemplo, exem-
plum in virtute ostensum. Religio pertinaciter
defensa, quam diu de meliori non constabat.
Quod Karolo de Wittekindi, id Wittekindo de
Karoli sacris videbatur. Uterque hic quærare
asylum. Sed dispar quærentium causa, nec idem

eventus. Tandem victrice Caroli Fortuna animus flexus. (cc) Occasio ex calamitate sumpta. Calamitas ad æterna gradus fuit. Nempe sic bona sæpe in detrimentum, detrimenta contra vertunt in bonum.

(aa) Corporis habitum ex imagine in fano Engerano posita colligunt. Cippus ibi visitur Herois. Versus recitat, D. Chytraeus Chron. Sax. in VWestph. Imaginem explicat VVinckelm. descript. Sax. Westph. p. 19. Ex imagine in cippo incisa multi jamdudum Herois animum, gravitatem singularem aestimant.

(bb) Spangenberg A. 772. Bertboldus hic unus primorum gentis memoratur.

(cc) Hoc rerum statu Saxonia coaluit cum Francis. Exitus tanti belli hic fuit. Vicerat Carolus Saxones, non ut servirent. Sed ut iisdem legibus, pari cum Francis jure atq; dignitate viverent. Ab hoc tempore summa utriusq; gentis invicem officia vignerunt. Ac vero in unam coivisse Rempublicam, testis est Eginhardus. Bellum, inquit, constat esse finitum, ut Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur, de vit. Kar. M. cap. 7. Hinc si quid à Regibus gestum publice est, coram populo Francorum atq; Saxonum dicitur gestum. Diserte Witichindus qvi olim socii erant & amici Francorum (erant autem Saxones) jam fratres, & quasi una gens ex Christiana fide facta est. Ann. I. Hinc idem in rebus Imperii jus suffragii, idem in Comitibus sedendi honos. Alibi Witichindus. Omnis, inquit, populus Francorum atq; Saxonum jam olim designatum Regem à Patre filium ejus Oddonem elegit sibi in Principem.

per. Similiter Abb. Stad. A. 936. Otto Magnus eli-
gitur ab omni populo Saxonum & Francorum. Is
Saxones preponit, forte non obscuro jam amulatio-
nis utriusq; gentis argumento. Vid. VVitichindus
An. l. p. 16. Scilicet indomitus inter clades populus,
& nullius obsequii servilis patiens. Non superiori
hostium virtute, sed sua tandem lassitudine, & sur-
gente in ultionem Numine victus est. Fessus ipse
Carolus est, nullum sibi nullum Francis laboriosius
bellum fuisse. Annis duravit tribus & triginta.
Eginb. cit. l. VVittekindus non amplius triginta an-
nis interfuit. Hinc Monachus Corbej. VVittekin-
dus, inquit, bellum potens gessit contra Magnum
Carolus per triginta ferme annos. Septendecim
expeditiones in Saxoniam susceptas memorat Span-
genb. ab A. 772. usq; ad ann. 785. Septima & deci-
ma VVittekindi ad vera fidei cultum adducti exem-
plum habet. Nec idem tamen genti, qui VVitte-
kindo, animus fuit. Illa enim exacto septennio ad
arma & pristinam superstitionem rediit. VVitti-
kindus constans permansit. Emnius A. 758. 790.

14. Defesso bellis Carolo, pacem habuit
Wittekindus. Missi vicissim legati & admissi.
Karolus impune fidem veniendi dedit. Datam
obsidibus confirmavit. Internuncius Amal-
winus (dd) idemque sopiti disidii, & reconci-
liata jam gratia testis. Accipitur comiter, &
tractatur prolixè. Sancitur inter utrosq; aterna
pax, & mutua fide firmatur. (ee) Populo quies
ad recreandum ex continuo bello animum
concessa. Ab eo tempore perseveravit in amici-
tia Karolus, in pace Wittekindus, Princeps re-

& nomine Magnus, & late propagatis familiis
clarus, (ff) & Ducis contentus dignitate.
Posteris regnis, imperiis inaugurati, utiles ter-
rarum orbi Principes. Quid utiles? Necessarii
plane, & sustinendæ rerum mole pares.

(dd) *Aliis scribitur Aluvinus. Scriptor Vite
Karol. M. Amaluvonem, Abbas Stadensis quendam
Aulicorum vocat, A. 758. Abbatem ut solet sequitur
Krantzius in Sax. l. 2. Vir enim fuit honoratus,
nec inter proceres Karoli postremus. Autor Annal.
Fr. refert, ad fidem Karoli venisse, id est, ut mediæ
ævi indoles erat, fide publica à Carolo data. Regino
affirmat Wittekindum & Albionem Sacramento fir-
matis, id est, promissi Religione certos redditos, se
dedisse in viam, & perrexisse ad Karolum. Una ob-
sides acceptos testatur, Chron. l. 2. ad A. 785. De-
mum Karolum in pago Attiniaco (aliis Altiniaco)
convenerunt. Præter veteres vid. Ubb. Emmius
rer. Fris. d. 785. & Apolog. p. 35. Turbat nonnihil
& mutat Crantzius Sax. l. 2. cap. 23. A. eod. In eo
quoad meminerim, omnes consentiunt, Wittekin-
dum A. C. 785. Christi sacris initiatum. Hoc mihi
indiciam, Vittekindi reconciliationem, & sacrum
adeo ejus lavacrum quindecim annis antecessisse
Imperii Karolini dignitatem. Disceptant hic acriter,
quis Heroem tinxerit Sacro fonte. Ludgerus, an Bo-
nifacius, an Herimburtus? Patris lustrici officium
à Karolo M. impletum. Hinc Crantzius in Saxo. Rex,
inquit, susceptos in gratiam jussit baptizari, ipse
suis manibus Wedekindum, honoris gratia sustollens.
Revocato ex tenebris pro nigro album insigne addi-
tum à Karolo ajunt.*

(ee) A-

(ee) Alius *VVittekindi*, ac multitudinis sensus. Ille civitati Francorum ascriptus, dignitate atq; affinitate Francica amplissime auctus. Eo referri possunt Francici annales; Scriptor vitæ Karoli M. Monachus Prumiensis, Monachus Benediclinus, Aimoinus, Sigebertus Gemblacensis, Abb. Stadenſis. Cum *VVittekindo* fuerunt potissimi Saxonica Nobilitatis, inter hos Albion, primarius post *VVittekindum*, & Dux Transalbianus, tum domestici ac gentiles ejus ferme omnes. Hæc (multitudo) postero tempore exiit fidem, armis ad vindicandam superstitionem resumptis. His rebus tandem acerba victoris severitas provocata. Ubi notem in extremo, Karolum plurimos in Saxonia Episcopatus condidisse. Laudo pietatis opus. Prudentiam agnosco. Causa destinationis occulta, animi certe hic sensus erat, Religione magis Saxonum animos regi, quam armis. Vetus hoc regnandi instrumentum, & piissimis sæpe principibus usitatum. Exilium quoq; pulchro Coloniæ nomine velatum. Augenda Republicæ pretextus, revera opprimendarum virium consilium fuit. Saxones in Galliam, Galli in Saxoniam traducti. *Krantzius Sax. l. 2. cap. 22*

(ff) Comites Oldenburgici ex stirpe *VVittekindi*. Hodierni Daniæ Reges ex stirpe Oldenburgica descendunt. vid. *Krantzius*, *Reineccius*, *VVinckelmannus*, in recensenda prosapia hæc curiosi. Qui commentarios familiarum ediderunt, graviter confirmant, *VVittekindum* M. non solum Germaniæ, sed etiam Gallicæ Italiæq; amplissimas ab se editas familias dedisse. Hic memoro 1. Saxonico-Wigbrechticam. 2. Saxonico-Wetbinensem seu Ditgremicam. 3. Capetivam, quæ magnis in Gallia propagata auctibus est. 4. Montis

Montisferratensem, quae in Italia crevit. 5. Allobrogicam, quae Sabaudiam decoravit. 6. Ringelbeimicam. Simul observo, Wittikindeos surrexisse, inclinantis jam fatis res Francorum. Causa in Francis, quorum in Franciam reditus non parum obsuit majoribus incrementis. In Ludovico IV. Arnolphi filio fatalis potentia terminus fuit.

SIGHARDUS.

Dieterichus

Edelhardus.

WERNEKINUS.

Albion, Wichbertus. Hermannus. Bruno. Hasala. WITTEKINDUS M.

Wichbertus.

Wittekindus II.

Walbertus, Bruno. Fridericus. Wittekindus III. DITGREMUS.
 qui caruit prole macula.

Ditmarus.

Ludolfus.

Bruno, ab hoc Tanquardus. Otto.
 Brunonis vicus.

Dieterichus.

Henricus Auceps. Rex.

Dedo. Friedericus.

Otto M. Henricus I.
 Imperator.

Dieterichus II.

Otto II. Henricus II.

Dedo. Timo, Marchio Misniae.

Otto III. Henricus III.
 Imperator.

Dedo. Conradus.

Otto Dives. Dieterichus III. Dedo.

Albertus. Dieterichus IV.

Henricus Illustris.

Albertus. Dieterichus V.

Fridericus.

Fridericus Gravis.

Fridericus Strenuus. Wilhelmus I. Balthasar. Ludovicus Episc.
Moguntinensis.

FRIDERICUS Bellicosus, à
Sigismundo Imp. Septemvir creatus, Fridericus Pacificus.
& postliminio ad Jus Palatinatus
Saxonici reversus.

FRIDERICUS II. Clemens Elector. Continuationem alius
locus, aliud institutum poscit.

I. Observo, certissimum Historiæ Genealogicæ, quatenus con-
tinuam eamq; indubitatam seriem habentis, characterem hic
sumi à Wittekindo M.

II. Noto in hac Genealogia sententiarum conflictus, quos reci-
tavimus §. 6. (h) Alii enim Ottones Augustos à Brunone, fratre
Wittekindi, alii à Nepote hujus nominis accersunt. Alii contra
de Brunone Nepote tacent. Multi prorsus negant, Ottones à
Wittekindo M arcessendos. Quod si negant, etiam à Brunone,
tanquam Wittekindi nepote, arcessendos negabunt. Sed negan-
tibus his derogamus fidem, denegamus assensum.

III. Lis vertit nihilo minor, utrum Ludolfus Walberti filius,
an ex fratre Brunone, quem allegavimus, nepos fuerit? Nobis
posterius arridet. Sic reddidimus familiam, familiæ seriem, pro
ut ex animo visum. Quid alii sentiant, supra dictum.

F I N I S.

Magnus erat quondam WITEKINDUS nomine
magnus

Rex, Germanorum maximus ille Ducum.
Maxima Progenies WITEKINDI nunc regit omnes
Europæ terras, Christicolumq; Gregem.
JOHNIUS hæc repetit felici sidere; pergat,
Publico & ipse bono commoda multa dabit!

Johannes Deutschmann D.
p. t. Acad. Rector.

SAxonica gentis qui regnum & scepra tenebat
Primus & imposuit frena superba suis,
Hic VVitikindus erat, Francorum terror & ultor,
Unde Duces nostri nomen & omen habent.
Ille triumphanti dextrâ dum vinceret hostes,
Subdiderat Christi mox sua colla jugo.
Hujus dum vitam pergis conscribere, JOHNI,
Credo ego te magnum pingere posse Ducem.

Johannes Meisnerus D.

Est decus, Heroum fortissima stemmata nosse,
Maxima scrutari prælia, facta simul.
Tu bene rimaris Præcelsi facta Tetrarchæ
Saxonis & belli fortia gesta refers.
Est WITTICHINDUS, qui nomine pulsat Olympum,
Cognitus Epis Hesperiiisque Viris.

CARO.

CAROLUS Huic magnæ peperit præconia famæ,
Qvi Magnum magno nomen honore gerit.
Numen Te faustis ditet successibus, opto
Virtuti veniant digna brabeia tuæ.

Ita animitus gratulatur

Fridericus Ernestus Knorre / J. U. D.
Reipubl. Hallens. Consul.

Politissime JOHNI;

Dlci non potest, quàm Tua mihi probetur sedulitas,
Non enim quod multi faciunt alii, tua sine teste
transigis studia; Sed in publicum ingenii producis in-
dolem, non absq; spe, fore, ut feliciter elucteris ad
majora. Nec perfunctoria tua fuit circumspectio,
in qua potissimum te probares materiâ. Differis enim
de WITTECHINDO, magno illo DOMUS
SAXONICÆ Proavo, ac proinde una quasi opera
notum facis, te non solum Serenissimis SAXONIÆ
PRINCIPIBUS gratum aliquando futurum;
Sed etiam in eruditionis perfectione laudis non vulga-
ris fore participem. Enim vero non adeo multi id
agere videntur, ut ex antiqua sapiant Historia, sed
fastiditis iis, à quibus omnis sepe inchoatur notitia,
irruunt in recentiora, molemq; exstruunt sine funda-
mento. Sic Historici propullulant sine antiquitate,
Politici sine historiis, Jcti sine notitia Politica. Gra-
tulo

E 2

tulor, te esse in paucis, nec minus ominor, paucis accessam te manere gloriam. Perge saltim, & quo curris itinere, semper curre. Habes domi Parentem, Collegam meum honoratissimum; Isti filium debes ornatisimum. Habes amicos, quorum ne frustra sit expectatio, in te positum est. At imprudens calcar admoveo tibi, qui forte indiges freno. Vale igitur quam feliciter, & ad quævis me paratum officia scito.

HALIS - SAXON.

a. d. IV. Id. ~~M.~~ Sextil.

T.

æra usitatae clō Ioc LXX.

CHRISTIANUS Schütz/
mpp.

ANsricus, Hardrici felix sator,
Tangmarus, Hartung, Wilkus, Swardicus,
Hanfusius, Suwardus, Gerwita,
Wittkindus alimum Suwardi decus,
Nec filius peior, primus novo
Hoc Saxonum genti notus nomine,
Wilkinus, Heilingus, Marbodius,
Et hujus ingens proles, Bodius
Lotherus, & Wichtus gnatus Bodii,
Et Wittius, Wittgieselo datus,
Angliæ Dux Hengstus, Britonum,
Ille inclutus victor. Mox Horstius
Solatium genti surgit suæ.

Hat-

Hatwacker, Hebuson, Ottich sequens
Hebusonem, munus sumit Ducis.
Hatwigat, Hildricus Patris subit
Fastigium. Tunc pandit Bodico
Fatum imperandi sedem, mox vices
Wilkinus alter lætus suscipit.
Bertholdus illum recto tramite
Ducem excipit: Sighartus proxime
Nanciscitur supremum in Saxonas
Jus, inde Ditericus Martius
Defensor audit, Sigwaldus tenet
Posthunc habenas: Dein Wernike
Togatus excellit. Post Principem
Implet locum Edelardus, non iners
Dux gentis. Hinc Bertholdi dextera
Versare fasces & constantiam
Probare cœptat successoribus.
WITTKINDUS alto Patris sanguine,
Armat suorum conatus ferox,
Et Wernekini propagat Decus.
Mentem impetus flammant atque ultio.
Hinc bella. Bellis profluxit cruor.
Pascim editæ clades, & funera
Dispersa campo, & fessus vulnere
Utrinque mucro, donec terminum
Præfixit almus de cœlo Pater.

E 3

Hæc

ak
Tm
2093

Hæc scire, Pulchrum. Te, JOHNI, decet.
Urge, quod urges. Sic cœlum petes.
Favebit *AUGUSTUS* Princeps, DEUS.

PRÆSES.

CLara Widekindi jam surgit ab arce Camœna,
Et verbis nitidis concelebrata nitet.
Effulgent laudes, laudum monumenta perennant
Præstitit Heroi *JOHNI* Musa decus.

Franciscus Vasmer,
Hamburg.

VDM

W. C.

SER
DE
N
PA

TENTISSIMO
MINO
STO,
ATO ADMI-
PISCOPATUS
LICI SAXO-
& MON-
O, FELICI,
MO.

UT ET

